

RÓBERT GÁL

Agnómia (úryvok)

Vyberú si nejakého človeka, dostatočne s ním zaexperimentujú a až potom ho označia za objekt onoho experimentu. Podsúvajú mu skryté významy jeho mnohoznačných vyjadrení, ktoré sú pre nich jednoznačné. Dajú mu tým zabráť na roky. Čo oni v okamihu zauzia definíciou, je on nútený poctivou interpretáciou roky odudzľovávať. Medzitým sú ich definície také skôrnatené, až sú pevné. Jeho interpretácie vyzerajú, akoby boli z masla, a to mu oni schválne hádžu na hlavu, aby sa týmto bľabotom ešte rehotali. Vyhrocujú to do situácie, že v každom *jeho* bľabote nachádzajú hroty, ktorými ho následne od hlavy k päte poprepichujú. Vo chvíli sú jeho obrany inštinktívne pohltené jeho potrebou zbavovať vnútra vecí ich nevyhnutných vonkajškov. A to sa obracia proti ich vnútram, ktoré to takto rozožiera. Dve vlastnosti pozorovateľa, pohrdavosť a žičlivosť. Neopúšťajú potápajúcu sa loď prví tí najživotaschopnejší? Ale ktorí sú potom tí, čo im je dané pocítiť dno a z tohto pocitu si môcť vyvodit' konkrétne ponaučenie? Je možné pocítiť dno ako možnosť voľby aj v prípade, keď sme doň vrhnutí nanútené? Ak áno, o aké prípady tu ide? Objektivita obsesivity? Urobme čokoľvek, a vo chvíli, keď je to urobené, to už nie je čokoľvek. Ide tu o akýsi konceptualizmus naruby, o možnosť nachádzať rád v jednom náhodilom nasledujúcom za druhým. Na konci je vždy koncept, ale v klasickom konceptualizme je koncept na začiatku. Ide tu teda o výmenu jedného za druhé, ktoré sa neustále jedno za druhé vymieňa. A my len zväčšujeme meradlá, manipulujeme časom v priestore počtom strán napísaného a podobne. Každé zlyhanie je hraničnou udalosťou. Očakávané prichádza nečakávané. Stavebné kamene mysle, ale ako môže byť myseľ stavbou? To by sme museli predpokladať jej možné zrútenie sa v každom okamihu. Pyromantika. Nikdy sa nedozrieva. A sny sú odbíjané ako jedna volejbalová lopta za druhou (diery vstrelené do člna sa nerátajú). Možnosť je neodcudziteľná. Povaha človeka, antropomorfológia jeho prirodzenosti. Koktavé úsudky filozofov, ktorým tu voči vôli niečo chýba. Antecedencie veku nástrojov sveta voči človeku. Manufaktúry víťaznosti? Fanatici s ľudskou tvárou (s nábožnými pohľadmi modliviek). Vlastné myslenie a k nemu kontraproduktívne vlastné myslenie iných. Makrostichy. Keď sa jedna ilúzia mení na druhú ilúziu, jej podstata sa nemení. *Stay hungry! Stay foolish!* A človek sa pozoruje, ako komunikuje s mŕtvym. Ktorý mu niečo vysvetľuje dievčenským hlasom so zadržávajúcimi sa „r“ o tom, ako veci fungujú vždy po čriepkoch, kde každý z čriepkov obsahuje v sebe celé, z čoho sa nechtiac vylomil, a hľadajúc cestu odtiaľ poukazuje na túto dodatočnosť ráčkujúcimi „r“, ktoré sa automaticky pripletie do cesty každej na prvý pohľad dôveryhodnej možnosti budúcnosti. Nie je nič manipulatívnejšie, ako úzkostlivo sa brániť manipulácii (so slzou na jazyku hada). Byť spevom Jóba, vytrvalé obrazy trepotajúce sa v srdci rituálom znovuzrodenia. Lebo všetky vypovedané slová sú ako mravce pripravené postaviť sa do šíku proti človeku. Aj blúdenia majú svoje cesty. Bolo by možné rozprávať o zbavenosti súcitu, ktorý nutne vyplýva z okolností. To v jej prípade znamená, že keď oni tancujú a ona sa okolo nich točí, tak to znamená, že práve ona netancuje. Ale musí kvôli tomuto niekto skákať z mosta? pýta sa básnik. Musí, odpovedá mu vedomie mŕtvej, ktoré sa za života záhadne zamlčovalo. Za života toto vedomie dávalo prednosť hypotézam, ktoré hneď aj overovalo ich deštruovaním. Napríklad možnosť dotyku vždy overovalo dotykom a podobne. Aj akty súlože vždy vyzerali skutočné, ale ako mohli byť skutočné, keď skutočnými neboli? Tekutá ortuť do pootvorených úst sa namiesto zadržaného dychu nevyplatí. A po tomto predsa túžila, po rozdiernaní vedomia do možnej nevedomosti. Lebo ako inak pristúpiť na hru, v

ktorej je vedomé pričítané vedomiu v jeho permanentný neprospech? Príbehy, ktoré sa začínajú koncom, nepotrebujú začiatky, čo by ich usvedčili z nejakej pointy, a teda zo lži. Zo lži, ktorá prichádza o lož vždy pravdou vyvracaná naruby, akoby toto bolo možné na prvý pohľad. Ale v každej subkultúre sú iné pravidlá a iným dané privilégia vystreľovania vírusov na ostatných, akoby išlo len o nejaké pravdy. A o nejaké pravdy pochopiteľne išlo. Skrývali sa ukryté pod hladinou podnapitosti a väčšinou mlčali, lebo ich nikto nepustil k slovu. Vlastne si ich návštevníci týchto večierok podvedome zamieňali za lži, akoby na nich, tu pravdách a tu lžiach, ani nezáležalo. Ich istoty, ktorými kývali, im to totiž nedovolili. Akoby nutným predpokladom stability rádu bol nutný predpoklad stability aj v elemente, ktorý stabilným nie je. Pozerať sa na duše bez tiel, ku ktorým sa v skackavom rytme pridávajú telá bez duší. Odovzdávanie dychu ako udalosť, ktorá potrebuje byť prerozprávaná. Vnútorne mlčanie to nezachytí. Mlčať navonok znamená podieľať sa na výstavbe chrámu. Uniformálnosť bytia v každom momente napredovanom nutkaním k povinnosti. Byť analogicky k dýchaniu znamená odsúdiť dýchanie na niečo neprirodzené. Identita voliteľného. Áno majúce nárok na Áno; a podobne Nie. Vedomie, ktoré prekračuje pokračovanie. Jeden najprv uverí a až potom sa pýta, alebo sa najprv pýta a potom uverí. Mucholapky udržujú muchy pri živote. Pri milovaní nejde o to, *koho*, ale *ako*. A jednota protikladov bolesti. Vrcholové okamihy života v ich spätosti so stisnutými hubami. Keď sa nezabíja, zabíja, ale okolie je voči tomu imúnne. Rôzne minulosti rôznej minulosti (z každého bodu tieňa vrhanej nazad do krajiny platónskych ideálov). Anachronizmus vízie dosahujúcej svoj vrchol pod pláštom spočínutia. Odovzdávanie pohybu vždy jedným a tým istým pokynutím zo stanoviska cieľa. Ale cieľ nemôže byť arbitrom žiadneho stanoviska. Môj smútok je organizovaný smútkom, ktorý je organizovaný. Chrobáčky, hovorí, mi odvliekli cestu k môjmu človeku. Vždy zablúdiť presne do cieľa, akoby ciele boli blúdeniu vkódované. Vízie okamžitého, nepodporovať, nepodkopávať. Človek sa rozcíti aj nad katom, keď na to príde. Monotónnosť každej usadenej myšlienky, ktorá každú usadenú myšlienku znova obracia naruby. Trýzeň je nekonečná, ale forma jej vyjadrenia vyjadruje niečo iné. Fanatalita. Spochybňovanie daného, ktoré je pochybné len vtedy, ak dané pochybné nie je. Ručičky hodín ukazujú na večnosť v každej chvíli neoblomnosti. Ale aká je toto večnosť, keď trvá len v nádychu a dýchanie jej vlastne škodí? Bolesť zachytená variabilitou významov, ktoré ju ex post vyčleňujú do klietky porozumenia. Mať porozumenie pre iného je možné z nadhľadu alebo introspekciou. Obe metódy produkujú druhotné šumy prvotného neporozumenia. Vyzdorované Áno je produktom očakávania nečakaného Nie, ktoré to môže pokaziť. Obkruženie sa pásmom nedotknuteľnosti pre prípad tajného pozastavenia sa nad. Tajná percepcia okamihu plnými dúškami čaká na to, čo by percepovala. Jej vychutnávanie sa teda deje dvojako, jednak v predstihu a jednak v jeho inverzii, pri ktorej je každé Áno prítomnej chvíli len márnym zviditeľnením niečoho, čo do oblasti viditeľného účinne presahuje z oblasti videného, ktoré nemožno vidieť, lebo je priamou súčasťou nášho videnia. Obojstranné je využívanie slepých ciest za účelom vzlietnuť. Vyšli sme zo sály s príjemným dunením v ušiach. Tvoj smiech je taký nákazlivý, hovorí D., rozžiarená ako osika. Pripíjame si na život dúškom žeraviny. Cestou na záchod, jeden po druhom, pozorujeme postavy a ich tiene. Skupina mladíkov, imitátorov Sex Pistols, práve dohráva. Povzbudení odpotáčali sme sa do ďalšej putiky. V nej pozorujeme dievča s veľkými prsami a smejúcim sa tričkom, ktoré ich skoro celé odhaľovalo. Dievča sa veselo baví a leje do seba jedno pivo za druhým. D. hovorí, že u nás takéto dievčatá nie sú, a tým má na mysli neviditeľnú hranicu medzi odviazanosťou z túžby a odviazanosťou z hystérie. Iní by to zviadli na vrodenuú excesívnosť Američaniek, ktoré potrebujú byť výstredné za každých okolností. V ďalšom z barov sa ma D. nečakane pýta, či som na L. niekedy vztiahol ruku. Už neviem, čo presne som jej odpovedal, ale viem, že som váhal. Zahniezdila sa v koženom sedle a

potom sa vystrela ako kvetina v rozpuku. Po chvíli sústredeného pútania pozornosti v priestore podniku, plniacom sa desiatkami úspešných mladíkov v oblekoch a s aktovkami, akoby s nezáujmom prehovorí: Podme už. Skončili sme na motorke, kde ju nežne objímam, akoby ona o drsnosť ani nestála. Motorku niekto zaparkoval na kraji námestíčka, ktoré vyzeralo opustené, ale potom sa ukázalo, že špehúni v uniformách vykuknú spod každého rohu, keď na to príde. Už ideme, hovorím. Možno som jej mohol pomôcť vymaniť sa z určitých stereotypov, ale ona moju pomoc nepotrebovala. Možno mi mohla pomôcť vymaniť sa z určitých stereotypov, ale ja som jej pomoc nepotreboval. Opakovanie je spomínanie dopredu. Nepodarené sny neexistujú, teda nevedomie je podarenejšie ako vedomie. A keďže z poznatkov filozofie moja bolesť nevyplýva, je otázkou, čím k objasneniu príčiny mojej bolesti napomáhajú poznatky filozofie. Zodpovednosť za nejaké trvanie, lebo za čo iné môže byť niekto zodpovedný. A tu nastupujú otázky. Do akej miery môže byť zodpovednosť vedomia za trvanie jeho dôsledným sledovaním a do akej miery je sledovanie trvania vôbec predstaviteľné a vôbec prípustné? Je každý príbeh manipuláciou? A podobne. Príbeh je potrebné rozpätie horizontálnej siete, aby sa každá vertikálna udalosť mala kde zachytiť a vyvinúť. Intenzivita potreby očakávania, ktorá sa postupne samovoľne mení na prorockú schopnosť predvídať práve to, čo je už vtedy pomenované budúcnosťou. Pozvoľna rozpoznávané sucho vyprahnutosti a kríž naruby, vykorenený do neba superega. Kde pád je vykričaním víťazstva, ktoré sa ako anjel rúti zhora, aby dopadom stiahnutého usvedčilo trhanie z rodenej katastrofy roztrhnutého. Tieseň lásky. V ostrom svetle vzdoru. Vyvzdorovaného svetla? Úzkostlivé prichytávanie sa aury jej stožiarov. Roky sa namáhavo utvrdzovať v schopnosti cítiť, a príde na telo, kde je táto schopnosť vo chvíli transformovaná na schopnosť bolesti. Ale akou je bolesť schopnosťou, keď schopnosť znamená niečo dokázať? A nie je teda aj martýrstvo niečo prirodzene smiešne, ako je prirodzenosti smiešny každý z vedomia vygenerovaný akt ničenia a nihilizmu? Na základe prirodzenej potreby slov, ktoré majú byť použiteľné, pomenovať ono poloanonymné inzerujúce sa dievča proste prostitútkou. V blízkosti cudzoty rébusu pohľadať niečo neviditeľne vlastné. Môcť tomu priateľsky zhovorčivému zvieratku dávať otázky i dychčaním z úst do úst definovaného bozku, ktorý je v ponuke dievčaťa navyše uvedený. „Túto službu si u vás neobjednávam,“ vravím jej rozhodne, ale keď vidím jej úprimné rozosmútené oči, moje srdce pomaly mäkne. Nemením síce svoje rozhodnutie, ale mám prirodzenú potrebu byť k nej nežný aspoň tak, ako je nežná ona ku mne. Jej objatie cítim naplno. Je materské a mäkké, priateľské a zmyselné zároveň. A to bez akéhokoľvek tlaku na ktorúkoľvek z reálnych obmedzení, vrátane času. Hodinu sme si predĺžili takmer o hodinu. Potom, čo sme sa obaja urobili, ležíme pritúlení vedľa seba a niečo si potichu opakujeme. Je dvadsaťtri hodín, dnes som jej posledným zákazníkom. Pozývam ju na večeru a ona na moje prekvapenie pozvanie prijíma. Užívam si pohľad na prirodzene sa jej po hladkých stehnách kľukatiace gačky, ktoré sa po pár mykavých pohyboch bezpečne usadia práve tam, kde majú. Napokon sa mi predstaví ako Lu, čo znamená Svetlo. A teraz nasleduje príbeh. Keď sa Lu zachytila o Benove plány, pasca bola už dávno pripravená. Skočiť do nej Lu vôbec neodmieta. Uvedomuje si radikalitu tohto rozhodnutia, a preto na ďalšie jeho konzekvencie nemyslí. Klub strateného detstva a iné getá dômyselnosti. O potrebe všetkých k životu dôležitých indispozícií treba pojednať, ale inak. Na fantómy som si už zvykol, hovorí Ben a dodáva poznámku o šialenstve, ktoré vraj nebude nikdy v jeho rukách. Pole vynaliezavosti úzkosti, krátery možností vyhodenej do vzduchu ako do kariet. Ben vyčíta Lu, že celé dni nič nerobí. Ona mu opáči, že on jej predsa sľúbil prácu. Nesľúbil, hovorí. Ale ona, že sľúbil. A rozplakala sa. On ju utešoval, hoci mal nutkanie jej vraziť. Ona sa utešiť nechala, hoci jej nutkanie bolo mu vraziť tiež. Nakoniec sa pomilovali, a potom opili. V takomto kolorite, len s malými prestávkami (lebo ona vždy po pár

týždňoch odcestovala na východ za rodičmi) sa odohrávalo ich spolužitie po celé týždne a mesiace. Túto scénu vytvoril náhodný pozorovateľ. Pokojným hlasom upozorňuje kohosi na to, čo na mne vidí bez toho, aby pohotovo dodal, čo z toho práve vyfabuloval. Hovorí niečo o mojich neúmerných pohyboch, akými spôsobujem v priestore vzruchy, ktoré mu neladia. Adresáta tejto poznámky použil ako katalyzátor, pretože poznámka patrila mne. A pritom sa uškŕňal, lebo vidieť ma ako objekt patrilo k jeho remeslu. Najhorší spisovatelia sú tí, čo sa pozvoľna stávajú nadkolieskami a podkolieskami mechanizmu vlastnej moci, ktorá neustále potrebuje byť organizovaná, lebo je na baterky. Jej kľúčovým slovom je kunda. Ak si muž, tak pomaly vstávaš od stola s ženou medzi nohami. Myslíme, čo vidíme, a preto to nevidíme, tvrdí Ben, zatiaľ čo iní vidia, čo vidia, pretože na to, čo vidia, nemyslia. Oháňa sa Thomasom Bernhardom, ktorého dáva do vlastných súvislostí. Pri pokuse aplikovať túto pravdu na lásku dostáva sa však od Bernharda opäť len ku Kafkovi v jednom z jeho výrokov v *Listoch Milene*. V prípade, že čitateľ výrok nepozná, môže si ho aj vymyslieť. Držím ho ako psa, napadá mi v metre, keď cítim, ako sa teplo mojich rúk pomaly rozlieva do mierne zaoblenej kovovej rúrky bicykla. A automatickým pochodom tejto myšlienky hneď dodávam: kamarát. Sedíme s D. v malom newyorskom bagel bufete na Šiestej avenue, ktorý je situovaný len pár metrov od gigantického štvorposchodového kníhkupectva Barnes & Noble. Spoločne pojedame plátkovú pizzu, a tú pomaly zapíjame horúcou kávou s mliekom. Tok rodiacich sa myšlienok je prirodzene nafázovaný na mierne, ale v tej chvíli potrebné upokojujúci zvuk predmetov a ľudí okoloidúceho života. Dom na stračej nohe. Ktosi zhadzuje okuliare. Sú to kľúče, vynášajú ma hore do hniezda. Čo asi cítila D., keď sme v tom stiesnenom kúte stáli vedľa seba ako zmrazené kvetiny, ktorým nie je dovolené dýchať? Keď škrekľavé ryky rozpúšťajúceho sa olova prinútili nás dvoch k mrazivému vrieskaniu jedného a toho istého srdca, v každom momente stupňujúceho svoj výkon v kolobehu do tela sa vlievajúcej večnej vysilujúcej extázy? Spočiatku sa tvárila nechápavo. „Toto je tortúra,“ hovorí. „A vie na ten saxofón vôbec hrať...?“ Odpovedám jej, ale pre seba: „Pozitívna negácia je negáciou negácie. Formy tejto negácie sú rôzne. Od zadržania dychu cez celé spektrum farieb, ktoré sa javia čiernobiele, až ku konečnému výtrysku zo spektra farebnosti krvi, ktorá sa vylieva zvnútra, a preto je konzistentne autentická.“ Žiadna spriaznenosť podľa chlпов v nose to teda nebola, premýšľa D. v snahe postihnúť, čo jej na Kakkanovi vlastne vyhovovalo. Má pleť ako dieťa, pokračuje, akoby sama nechápala, ako môže mať toto dieťa už skoro päťdesiat. Vodieval si ma so sebou ako psíka. Tu počkaj, o chvíľu budem späť. A vrátil sa o dve hodiny. Čo do schopnosti trpieť som vytrvalá, rozpráva D. a zvláštne sa pritom uškŕňa. Opisuje mi smrť jedného z našich známych, ktorého som roky nevidel. Pomaly mu odchádzal jeden orgán za druhým, napokon oslepol a odvtedy sa už nepohol z bytu. Náš známy bol matematický génus a najväčšiu chybu v živote urobil, keď hneď po novembrovej revolúcii neodíšiel preč zo Slovenska. Dnes by prednášal v Oxforde, mal by stabilný príjem a pravdepodobne by odolal aj nástrahám svojho alkoholizmu. Čo ma najviac vydesilo, bol jej suchý tón, ktorým mi toto oznamovala, akoby ani nehovorila o človeku, ale o akejsi mase inertnej hmoty odsúdenej na rozklad, ktorý ona voyerským pohľadom nečinne pozoruje. Čo na tom Kakkanovi vlastne videla, premýšľam, vybavujúc si v hlave obraz toho životom presýteného umelca, ktorý ponoril do fľaše originálnej destilovanej tekutiny embryo ukrižovaného Ježiša Krista a dielo s patričnou drzosťou nazval *Dedičný hriech*? Ale stotožni sa so svojim menom a s tým, čo ako ikona vyvoláva. Ja nie som ja, hovorí Kakkano, lebo je Kakkano a má pravdu, aj keď sa mýli. A to je dôvodom. V každej tautológii skrytá sústredená empatia odkrývať otvorené tautologicky. Do priestorov koncertu mala trému vstúpiť. Postávala pred vchodom, a keby som nevyšiel von na cigaretu, zrejme by sa bola úplne vytratila. Schytávam ju za rameno: „Pod', preboha!“ Ona, že si najprv kúpi lístok, a to aj urobí. Pociťujeme spriaznenosť s

priestorom, ktorý sa pomaly uzatvára. Stojíme vedľa seba, patrične od seba oddelení. Smršť tónov prvej vety kvarteta nás oboch uvrhne do apatickeho očakávania následnej nevyhnutnosti. Keď roky vyžarujú zo dní. Toto sú pondelky, toto nedele, a tak ďalej. Toto je tieň svetla, a toto slnko. Noc je tiež slnkom. Jeho potreba komunikácie nikdy nebola zúfalá, ale aj tak vždy vyvolávala súhlasne nesúhlasné reakcie jeho kritikov. Vyčítali mu rôzne nedokonalosti jeho diela, ktoré nikdy nechcelo byť dokonalé, lebo potrebovalo dýchať. „Som taká relaxovaná,“ hovorí D. vo vani v kúpeľni, „že by som sa pokojne mohla utopiť.“ A realita toho, čo vidí, sa jeho videniu automaticky prispôsobuje. Ak príležitostne kvapalina medu pretečie, stáva sa z nej... Potreba otvoriť oči, ktoré predsa nutne niečo musia uvidieť. Niečo, čo aby bolo videné, môže aj nebyť od seba vzdialené a potom späť k sebe približované prostredníctvom zjavenia. Otvoriť oči a môcť tak uvidieť niečo, čo by potrebe snívať mohlo pripadať ako neviditeľné.